

GRAFIK MALAKALARNI MUSTAHKAMLASHGA DOIR AYRIM MULOHAZALAR

Yusufzoda Shabnami Yunus
Buxoro davlat universiteti
Boshlang'ich ta'lim kafedrasida katta o'qituvchisi

Ushbu maqolada grafik malakalarni mustahkamlashga doir mulohazalar va ulardan foydalanish ahamiyati keltirilgan. 1-sinf o'quvchilarini o'qish va yozishga o'rgatishda ularning grafik malakalarini shakllantirish muhim ahamiyatga ega bo'lib, bu tizimli ish olib borishni talab qiladi. O'quvchilarning grafik malakalarini takomillashitirishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish esa ancha qulaylik yaratib, ish yanada osonlashtiradi. Ushbu maqolada 1-sinf o'quvchilarining grafik malakalarni mustahkamlashga doir ayrim mulohazalar keltirilgan bo'lib, zamonaviy o'quv vositalaridan foydalanish ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: grafik malaka, unsur, ilgaksimon unsur, cho'zinchoq doira, satr chizig'i, tuguncha.

НЕКОТОРЫЕ РАЗМЫШЛЕНИЯ ПО УКРЕПЛЕНИЮ ГРАФИЧЕСКИХ НАВЫКОВ

Юсуфзада Шабнами Юнус
Бухарский государственный университет
Старший преподаватель кафедры начального образования

В этой статье представлены соображения по укреплению графических навыков и важность их использования. При обучении первоклассников чтению и письму важно развивать у них изобразительные способности, что требует систематической работы, а использование современных технологий в совершенствовании графических навыков учащихся облегчает работу. В этой статье представлены некоторые соображения по укреплению графических навыков первоклассников и подчеркивается важность использования современных образовательных инструментов.

Key words: graphic skill, element, hook-shaped element, oblong circle, line, knot.

SOME CONSIDERATIONS ON STRENGTHENING GRAPHIC SKILLS

Yusufzoda Shabnami Yunus
Bukhara State University
Senior teacher of the primary education department

This article presents considerations for strengthening graphics skills and the importance of using them. In teaching 1st graders to read and write, it is important to develop their graphic skills, which requires systematic work, and the use of modern technologies in improving students' graphic skills makes work easier. This article presents some comments on strengthening the graphic skills of 1st graders, and highlights the importance of using modern educational tools.

Key words: graphic skill, element, hook-shaped element, oblong circle, line, knot.

Kichik i harfining yozilishi o'quvchilarga unchalik qiyinchilik tug'dirmaydi. Ular bu harfni yozishni tez o'rganib oladilar. O'qituvchi faqat harfning nuqtasi va ilgaksimon unsurini to'g'ri qo'yilishi va yozilishiga e'tibor qaratadi. Bu harf ikki urinishda yoziladi. Avval nuqtadan pastki qism, so'ngra nuqta qo'yiladi. Kichik i harfini yozishda o'quvchilar quyidagi xatolarga yo'l qo'yadilar.

1. Harf nuqtasini balandroqda yoxud pastki asosiy unsurga yopishtirib yozadilar:

i - i i

2. Asosiy unsuri ilmog'ini noto'g'ri – burchakli yoxud xat barobarida yozadilar:

i - i i

Bunday kamchiliklarning oldini olish uchun o'quvchilar ko'proq mashq qilishlari lozim va namunaga qarab yozishni o'zlashtirishlari kerak/

Kichik **u** harfining yozilishi o'quvchilarga tanish bo'lsa ham uning yozilish shaklini qayta ko'rsatish zarur: Ikki chiziqning o'rtasini belgilab olib, pastga qarab kichik tayoqcha tushuramiz va uni pastki chiziqqa yetkazmay turib o'ngga buramiz va yuqoriga qarab davom ettiramiz. qo'lni daftardan olmasdan turib, ikkinchi unsurini tushiramiz:

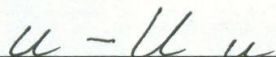

Kichik **u** harfini yozishda o'quvchilar quyidagi xatolarga yo'l qo'yishlari mumkin:

1. Harf unsurlari orasidagi masofalarni juda keng yoki tor va burilish joyini qirrali qilib yozadilar:

2. Harfni juda yirik (8 mm balandlikda) yoki juda mayda (2 mm balandlikda) qilib yozadilar:

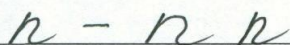
Bunday kamchiliklarning oldini olish uchun daftarni to'g'ri tutish malakasi mustahkamlanadi, harf unsurlarini bog'lab yozishga o'rgatiladi.

Kichik **n** harfi ikki unsurdan iborat bo'lib, ular qo'shib yoziladi:

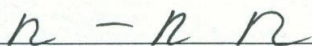

Bu harfni yozishda o'quvchilar quyidagi kabi xatolarga yo'l qo'yishi mumkin:

1. Birinchi va ikkinchi unsurlarini yozishda qiyalikni har xil qilib qo'yadilar:

2. Harf unsurlari orasidagi masofani keng yoki tor qilib yozadilar:

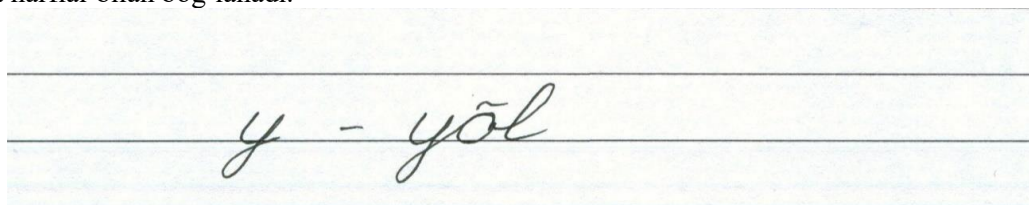
Kichik **m** harfi uch unsurdan iborat bo'lib, ular qo'l harakati uzilmay bir-biriga bog'lab yoziladi.

Bu harfni yozishda uchraydigan asosiy kamchilik-unsurlar orasidagi masofani to'g'ri saqlay olmaslik:

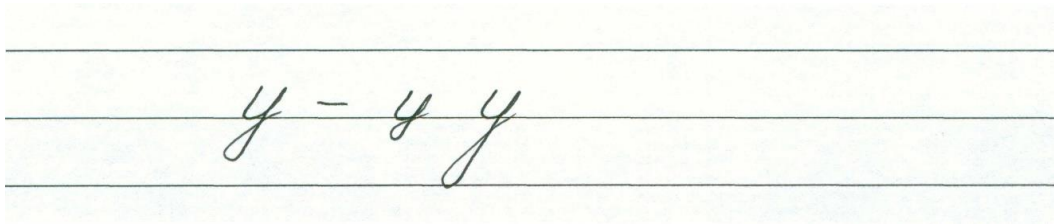

Bunday kamchilikning oldini olish uchun to'g'ri va noto'g'ri yozilgan harflarni taqqoslab ko'rsatish lozim.

Kichik **y** harfini yozishda ham qo'l harakati uzilmaydi. Uning birinchi unsuri kichik **u** harfining unsuriga o'xshash yoziladi, ikkinchi unsuri esa satr chizig'idan pastga tushirilib, katta tuguncha hosil qilib, boshqa harflar bilan bog'lanadi.

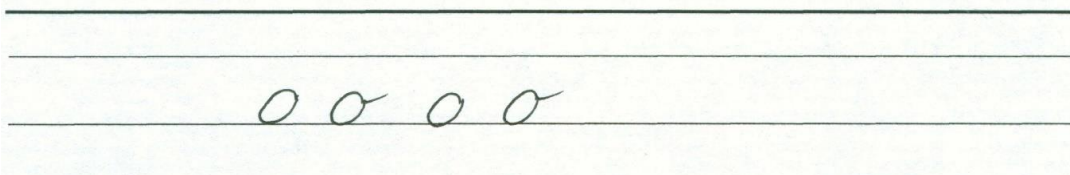

Bu harfni yozishda uchraydigan asosiy kamchilik tugunchakli unsurini juda qisqa yoki juda uchun yozilishidir:

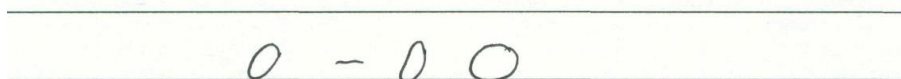
2-guruh o'xshash unsurli kichik harflar.

Kichik **o** harfi cho'zinchoq doira shaklida bo'lib, uni ikki ko'rinishda yozish mumkin:

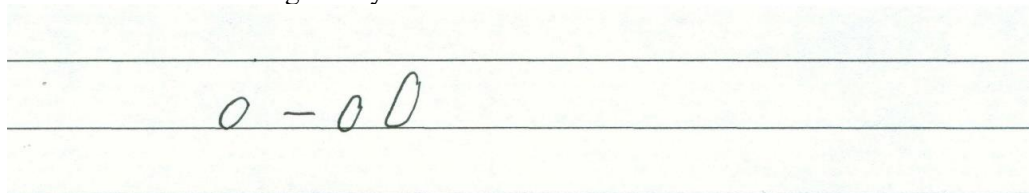

O harfini yozishda o'quvchilar ko'pincha quyidagi xatoga yo'l qo'yadilar:

1. **O** harfini oziga cho'zinchoq emas, balki lo'nda va to'g'ri yozadilar:

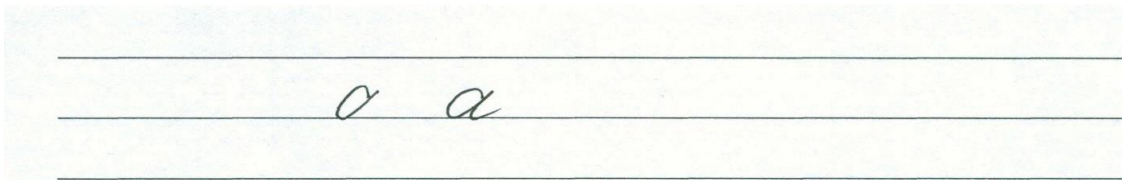

2. Harfni kichkina va ingichka yozadilar.

O'quvchilar **o'** harfini yozish jarayonida ham aynan shunday xatolarga yo'l qo'yadilar.

Kichik **a** harfining unsurlari qo'shib yoziladi. U o'zidan keyin yoziladigan harflar bilan ham oson bog'lanadi. Kichik **a** harfini yozish uchun birinchi navbatd cho'zinchoq doira o'tkaziladi va qo'lni daftardan olmasdan turib ikkinchi elementi tushiriladi:

Bu harfning yozilish shaklini o'quvchilar juda yaxshi o'zlashtirib olishlari zarur. Agar uning yozilish tarzini yaxshi o'zlashtirib ololmasalar qo'lni uzib yozishga o'rganib qoladilar. Shuning uchun o'qituvchi o'quvchilarga ba harfning yozilishini qayerdan boshlashni va qayerda tugatishni doim eslatib turishi lozim.

O'quvchilarning yozuvida quyidagicha noto'g'ri yozilgan **a** harflarini uchratish mumkin:

1. Ikkinchi (osti ilmoqli tayoqcha) unsuri birinchi cho'zinchoq doira unsuridan yuqorga chiqib ketadi:

a - d

2. Cho'zinchoq doira shaklidagi unsurini ochiq qoldirib, unsurlarni to'g'ri bog'lay olmaydilar:

a - a a

3. Unsurlarning qo'shilish joyida burchak (joy) qoldirmaydilar:

a - a a

O'qituvchi bunday xatolarni tuzatish uchun doskada yana qayta (katta o'lchamda) to'g'ri yozilishini ko'rsatib berishi lozim.

Kichik **g** harfi ikki unsurdan iborat bo'lib, o'zidan keyingi harflar bilan oson bog'lanadi:

gol gul

Bu harf yozilish shakli jihatidan sodda bo'lishiga qaramay o'quvchilar quyidagi xatolarga yo'l qo'yadilar:

g - g g g

Bu xatolarni tuzatish uchun harflar bilan bir qatorda, osti ilmoqli, uzun tayoqcha shaklidagi unsurini yozdirish va ularni qiyos qilib ko'rsatish lozim. O'quvchilar **g** harfini yozish jarayonida ham asosan shunday xatolarga yo'l qo'yadilar.

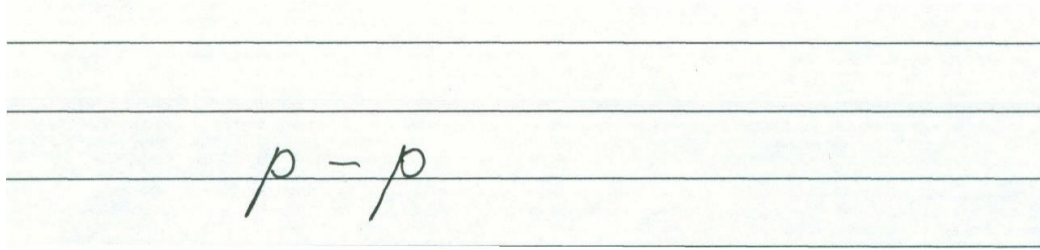
Kichik **p** harfi unsurlarga ajratilmay bir butun shaklda yozdiriladi. Bu harfni yozishda qatorlar orasining o'rtasidan pastki qatorlar orasining o'rtasigacha uzun tayoqcha tushiramiz, keyin esa qo'l harakatini uzmay tayoqcha bo'ylab yuqoriga ko'taramiz va satrlar orasini to'ldirib tayoqchaga ulangan **o** yozamiz.

Bu harfni yozishda o'quvchilarning xatida quyidagi kamchiliklarni uchratish mumkin:

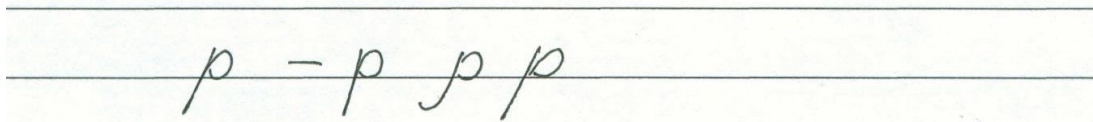
1. Qo'l harakatini uzib, unsurlarini alohida-alohida yozish:

p - p

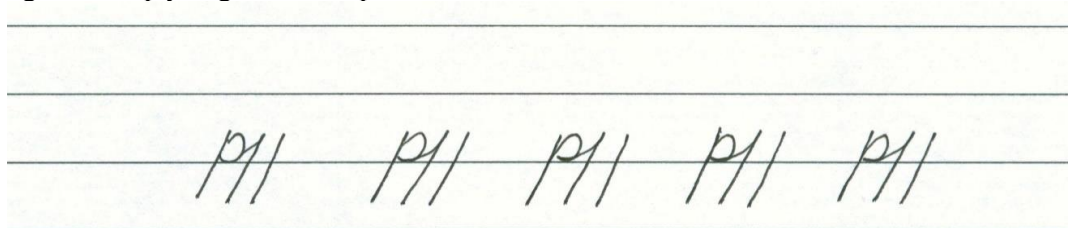
2. Uzun tayoqcha shaklidagi chiziqning ustidan qo'lni qayta aniq yurgiza olmaydilar, burilish chizig'ini daftar chizig'ining ostidan boshlaydilar:

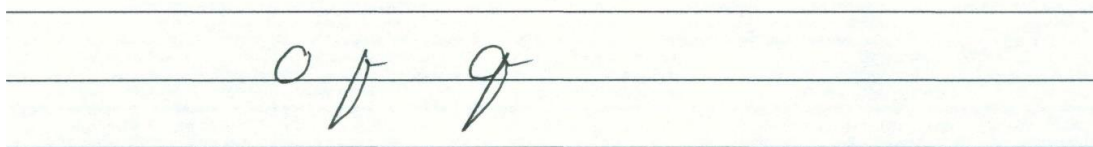
3. Harf unsurlarining qiyaligini to'g'ri saqlay olamydilar:

Bunday kamchiliklarning oldini olish uchun o'quvchilarning diqqatini harf unsurlarining to'g'ri yozilishiga tortib, quyidagicha mashqlar o'tkazish lozim:

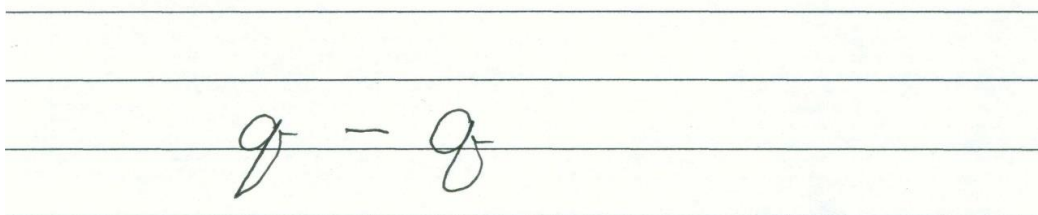

Kichik *q* harfi kichik *o* harfiga osti tugunchakli unsurini qo'shib yozish orqali hosil bo'ladi:

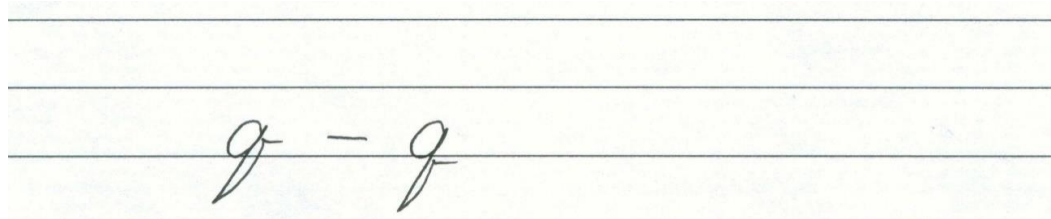

Ushbu harfni yozishda quyidagi xatolarga yo'l qo'yadilar:

1. Birinchi va ikkinchi unsuri noto'g'ri bog'lanadi:

2. Ikkinchi unsurning keyingi harfga bog'lanadigan ilmoqi qator o'rtasidan emas, balki pastroqdan qo'yiladi:

3-guruh o'xshash unsurli kichik harflar.

Kichik *e* harfini yozishda o'quvchilar deyarli xatoga yo'l qo'ymaydilar, chunki *e* unsurlarga ajratilmay, bir butun shaklda yoziladi. Kichik *e* harfi boshqa harflar bilan oson bog'lanadi:

e elak

Ammo ayrim o'quvchilar bu harfni quyidagicha xato yozadilar:

e - e l l l

Kichik **b** harfi ikki xil shaklda yoziladi:

b b

Agar kichik **b** harfi so'zning oxirida kelsa, yopiq holda yoziladi, so'zning boshida yoki o'rtasida kelsa, ulash unsuri bilan qo'shib yoziladi:

bor bir tob

O'quvchilar bu harfning yuqoridagi chiquvchi unsurini bir tomonga qiyshaytirib yozsalar uni quyidagicha mashqlar o'tkazish orqali tuzatish mumkin:

b11b b11b b11b b11b

Kichik **x** harfi o'ng va chap yarim cho'zinchoq doira shaklidan iborat bo'lsa ham, ular bir-biriga bog'lab yoziladi.

Bu harfni yozishda o'quvchilar quyidagi kamchiliklarga yo'l qo'yadilar:

1. Harf unsurlarining ustidan qo'lni qayta aniq yurgiza olmaydilar:

x - x x

Bunday xato ayniqsa uning elementlarini qo'shib yozishda ko'proq uchraydi. Harf unsurlarini bog'lashda qo'l harakatini uzimay yozadilar:

x - x x

Bunday xatolarning bo'lmashligi uchun **x** harfni qo'l harakatini uzib yozishni qayta mashq qildirish lozim.

Endi o'xshash unsuri bosh harflar guruhlaridan ayrim harflarning yozilishi borasida to'xtalib o'tamiz.

Birinchi guruhdan: Katta **U** harfi ikki unsuridan iborat bo'lib, birinchi unsuri ham usti, ham tagi ilmoqli, uzun tayoqcha shaklidan, ikkinchi unsuri esa tagi ilmoqli uzun tayoqcha shaklidan iborat:

U U

Bu harfni yozishda o'quvchilar ham osti, ham usti ilmoqli birinchi unsurini haddan tashqari yotiq qilib, burib yozadilar:

U - U U

Ikkinchi guruhdan: Katta **H** harfi unsurlarga ajratilmay, bir butun shaklda yoziladi. Uning pastki va ustki tugunchaklari bir xil bo'lishi lozim:

H

Katta **H** harfining yozilish texnikasi murakkab bo'lmasa-da, o'quvchilarning yozuvlarida quyidagicha o'xshash ayrim kamchiliklarni uchratish mumkin:

1. Harf unsurlarining burilish joyini juda katta yoki kichik qilib yozadilar:

H - H H

Katta **K** harfi ikki unsuridan iborat bo'lib, ikkinchi unsuri ham usti, ham tagi ilmoqli tayoqchadan iborat bo'lib, keyingi kichik harflar bilan oson bog'lanadi:

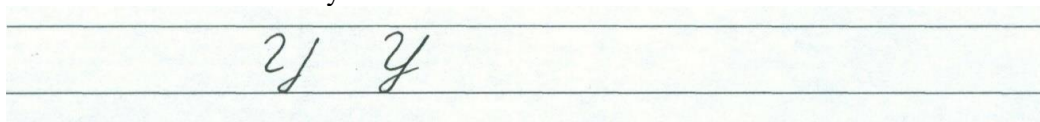
K - Kazim

O'quvchilar bu harfni yozishda ruchkani chiziqning ustidan qayta aniq yurgiza olmaydilar yoki qo'l harakatini uzib, unsurlarga ajratib yozadilar:

Ko'rsatilgan kamchiliklarni bartaraf qilish uchun o'qituvchi qo'lining aniq harakat qilishni va qo'lni uzmasdan yozishni muntazam ta'kidlab turishi lozim.

Beshinchi guruhdan: Katta *Y* harfi ikki unsurdan iborat bo'lib, birinchi unsuri tagi va usti ilmoqli tayoqcha shaklidan, ikkinchi unsuri esa tagi tugunchakli uchun tayoqcha shaklidan iborat. Ammo uning unsurlari bir butun shaklda yoziladi:

Adabiyotlar ro'yxati

Агаркова Н.Г. Основы формирования графического навыка у младших школьников//Начальная школа. - 1999. - №4

Azimov Y.Y.. Husnixatga o'rgatishning amaliy asoslari (Metodik qo'llanma). Turon Zamin Ziyo nashriyoti, - Toshkent, 2017, -132 b.

Бойко Р. А., Салаватова А. М. Изучение сформированности каллиграфических умений у первоклассников //XX Всероссийская студенческая научно-практическая конференция.-Нижегородского государственного университета, 2018. – С. 27-29.

Safarova R, G'ulomov M, Inoyatova M. Savod o'rgatish darslari: O'qituvchilar uchun metodik qo'llanma / – T.: "Tafakkur", 2012. – 144 b.

G'ulomov M. Chiroyli yozuv daftari. 1- sinf uchun. –T.: "Turon-Iqbol", 2021.-48 b.

G'ulomov M. To'g'ri va chiroyli yozing. –T.: "Turon-Iqbol", 2010.